

[JOHANNES SMITHIUS] (NIJMEGEN)
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)
4[14] JANUARI 1647
4519

Een aanbevelingsbrief voor Christian Otter.

Samenvatting: Smith stuurt Otter, die bekwaam is in de wis- en natuurkunde, de muziek, de prosodie, enz. met de onderhavige brief naar Huygens, zodat Otter met Huygens van gedachten kan wisselen. Smith prijst Huygens' gedicht op het Nijmeegse Belvédère <<< Hij vertelt nog wat meer over het Belvédère en het opschrift.

Door Otter naar Huygens gebracht. Over een antwoord door Huygens is niets bekend.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 37: dubbelvel, 21x33cm, ab | d; autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 4, nr. 4519, pp. 373-374: onvolledig (<En tibi, Vir ... detractum velim.>, <Vox Belvedere, si ... sum quam oportuit.>), rest samengevat.

Namen: René Descartes; Alexander Farnese; Lambertus Goris; Constantijn Huygens jr.; Christian Otter; Johan van Welderen.

Plaatsen: Belvedere (Nijmegen).

Glossarium: musica (muziek).

Transcriptie

Nobilissimo et illustri

Domino Constantino Hugenio, Equiti, Toparchæ Suylichemii, et Celsissimo Principi Arausionensi à Consiliis et Secretis, etc.

Hagam.

Amicâ manu.

Illustri viro Domino Constantino Hugenio, Suylichemii Dynastæ et[c.] Joh. Smith salutem dicit plurimam.

En tibi, vir perillustris, Dominum Christianum Otterum Ragnetanum, quem antehâc tibi visum meminisse potes, mathematicum, si quid ego judico, non ex vulgo, mechanicsque mathesi subservientis peritissimum supra vulgus, cujus ego consuetudine, dum hic secessus causâ latuit, sæpiusculè nec sine fructu sum usus. Horas aliquot mihi impendit in algebrâ, quam Cartesius nobis post vietam dedit. Rationes itidem delineandorum munimentorum compendiosissimas circinosque atque alia instrumenta, quæ à se inventa, nonnulla parata, plurima affecta habet, liberaliter ostendit. Cum musices forte et poëseos vernaculæ injecta esset mentio, quam ille exactius quam vulgò fit accentui adstringendam, nec jambis tantum aut trochæis cum pluribus, sed et dactylis aliisque pedibus dimetiendam censet, intelligeremque, nunc illum excursiunculam ad vos parare tuique salutandi et super istis consulendi percupidum, subdubitare tamen, an seria tua interpellare auderet, ego fidenter sponte meâ litteras obtuli, quibus fores ipsi Hugenianas reserarem. Ita enim affectum in istud studiorum genus tuum mihi nosse videor, ut multum fallar, nisi unis litteris duobus gratum fecero, longè siquidem plura in recessu noster habet quam fronte promittat. Quicquid tamen ejus erit, nihil meæ erga te observantiæ, aut tuo in me affectui detractum velim.

Litteræ quas Gorisius mihi à te attulit fidem faciunt, quam Batavorum oppido novâ nuper in speculâ pedes oculosque, nunc etiam manum, calamum atque animum faventem verèque Batavum prolixè probes. Elegantissimi carminis apographum Nobili Weldereno, qui ista relligiosè colligit, tradidi. Plures nostratum ejus sibi copiam fieri deposcunt, omnes mecum gravitatem et argutias mirantur et deprædicant. Nonnullis à

scribendo deterrebit, video, tanti calami splendor; alii, quos ardentius vestrum adflavit, ab eo animum sumunt; magnâque laudis in parte ponunt Hugenio Barlæoque ducibus jungi. Novi, cui fistula antehac cerâ nunquam juncta fuit, cantare nunc paratum.

De structurâ rectè mones. Et quid mirum summo si nonnihil imum discrepet? Idæa operis cum ipsâ structurâ sub | b | manu ferè nata est, tantus ardor architectos agebat. Primum de uno, mox de altero supra quod planities sterneretur tabulato, postremum et de gradibus ad latus, turriculæ formâ, supra planitiem educendis deliberatum fuit; quanquam vicino in muro incisum legeretur tralaticum illud: ‘Qui struit in calle, multos, etc.’

Vox *Bel-vedère*, si ipsam spectes, politioribus Hetruscis nec olim probata fuit, neque adhuc satis, ut opinor, probatur. À Farnesio tamen, vel ante illum, ab Italis de nostro hoc prospectu usurpatam accepimus, ad exemplum illius speculæ, puto, quam Romanum vulgus eâdem voce nominat. Voces ut nummi usu valent et placent scopi novitate. Si scriptionem notasti? U pro V ab Italâ, sed parum peritâ manu, qualem in Italico epigrammate vidisti pictum, lapidicidæ erroris causa fuit. Error a pluribus pridem notatus, duarum apicum ablatione corrigetur. Titulum ad excubiarum stationem, cujus superliminari impositus est, referunt. Cum enim nuper omnibus excubiarum domibus suos titulos adscripsissent, et huic veterem à lapideâ mole antiquarii nostri cognominationem adposuissent, plerique illo antiquato hunc, quo ista valli pars omnibus notuit, substituendum excubiarumque domui inscribendum judicarunt.

Sed longior sum quam oportuit. Speculam ipsam proprius aliquando et in illa temetipsum spectabis, spero. Interim vale, vir perillustris, cum Nobile Constantino et reliquis Hugenis multos in annos et nobis fare. Scribo Noviomagi, Pridie Nonas Januarias Julianos Anno Christi MDCXLVII.

Vertaling

Aan de edele en beroemde heer Constantijn Huygens, ridder, heer van Zuilichem en raad en secretaris van Zijne Hoogheid de prins van Oranje, enz.,

te Den Haag.

Door een vriendenhand gebracht.

Johannes Smith groet de beroemde heer Constantijn Huygens, heer van Zuilichem, enz.

Ziehier, waarde man, de heer Christian Otter uit ¹Ragnit, die u zich van ²eerder kunt herinneren: als wiskundige, die, als ik het goed heb, niet de eerste de beste is, en als kenner van de natuurkunde die de wiskunde meer dan gemiddeld kundig dient, van wiens kunde ik, toen hij zich hier schuil hield vanwege de rust, vrij dikwijls niet zonder vrucht gebruik heb gemaakt. Hij heeft verschillende uren aan mij opgeofferd met de algebra die Cartesius ons na de verouderde gaf. Eveneens toonde hij uitvoerig de beknopte manieren om verdedigingswerken te tekenen en passers en andere werktuigen, die, door hem uitgevonden, voor een klein deel klaar, voor een groter deel in ontwikkeling waren. Toen toevallig de muziek en de poëzie in de eigen taal ter sprake kwamen, die hij preciezer dan gewoonlijk door het accent gebonden laat zijn en die naar zijn oordeel moeten worden uitgevoerd niet slechts, zoals de meeste mensen doen, met jamben of trocheeën, maar ook met dactylen en andere versvoeten, en ik begreep dat hij een uitstapje naar u overwoog en begerig was u te begroeten en over deze zaken te ³raadplegen, maar dat hij twijfelde of hij zou durven uw ernstige bezigheden te onderbreken, toen heb ik uit eigen wil in goed vertrouwen [hem] deze brief aangeboden, waarmee ik voor hem de deuren van het Huygens-huis zou openen. Ik meen immers uw genegenheid voor dat soort studiën zo

1. In Oost-Pruissen.

2. Otter was vanaf 1626 verschillende malen aan de Leidse universiteit ingeschreven en verbleef toen in ieder geval tot 1637 in de Republiek. Hij schreef Huygens onder meer op 13 februari 1637 uit Leiden (Worp 2, nr. 1531, p. 225).

3. Op 13 februari 1647 stuurde hij Huygens vanuit Amsterdam een boek (Otter aan Huygens, 13 februari 1647 [Worp 4, nr. 4545, p. 389]), met de mededeling dat hij hem daarover nog persoonlijk zou spreken, en dat hij verwachtte daarvoor nog Christiaan Huygens in Leiden te spreken.

goed te kennen dat ik mij wel heel erg vergis als ik niet met één brief twee mensen een genoegen heb gedaan, vooral omdat onze man meer in zich bergt dan zijn uiterlijk toont. Al wat er toch van hem zal zijn, ik zou niets afgetrokken willen hebben van mijn waardering voor u of van uw gevoelens jegens mij.

De ⁴brief die [Lambertus] Goris mij van u heeft gebracht laat duidelijk zien hoe u aan de stad der Batavieren onlangs in een nieuwe ⁵uitkijkpost voeten en ogen, en nu ook de ⁶hand, de pen en de gunstige en waarlijk Bataafse geest rijkelijk schenkt. Aan de edele heer [Johan] van Welderen, die deze zaken naarstig verzamelt, heb ik een afschrift van dit fraaie gedicht gegeven. Verschillende personen hier eisen dat voor hen ook een afschrift ervan wordt gemaakt; allen bewonderen en prijzen met mij de ernst en de scherpzinnigheid. De luister van zo'n pen zal sommigen, zo voorzie ik, van het schrijven afschrikken; anderen, die door de uw pen tot verder gloeien zijn angeblazen, ontlenen daaraan inspiratie. Zij stellen er veel eer in te worden ingespannen onder de leiding van Huygens en ⁷Barlaeus. Ik, voor wie vroeger de schrijfstift nooit in de buurt van de wastafel was, ben nu in staat om te ⁸zingen.

Terecht maant u mij over de opbouw. En geen wonder als het hoogste deel iets afwijkt van het onderste. De idee van het werk is bijna met de opbouw zelf onder de hand geboren, zoveel vuur heeft de bouwmeesters in gang gezet. Eerst was er besloten tot één verdieping, dan tot de andere getimmerde waarop de vloer rustte; tenslotte werd ook besloten tot een trap aan de zijkant, die in de vorm van een torentje boven de verdieping moest uitsteken, hoewel in een nabijgelegen muur het volgende ingebeitelde gezegde kon worden gelezen: 'Wie aan een bospad bouwt, veel enz.'

Het woord *Belvedere*, als u het goede bekijkt, is noch eertijds door de beschaafdere Etrusken [Italianen] goedgekeurd, noch naar mijn mening tot nog toe voldoende verklaard. Door [Alexander] Farnese echter, of vóór hem, hebben wij uit het Italiaans het gebruik van het woord aangenomen voor dit uitzichtpunt van ons, naar het voorbeeld, geloof ik, van het uitzichtpunt dat het Romeinse volk met die naam aanduidt. Woorden ontlenen net als munten hun waarde aan de nieuweheid van de beeldenaar en bevallen daardoor. Mocht u iets in het opschrift zijn opgevallen: de U in plaats van de V naar een Italiaanse maar weinig kundige hand, zoals u die in het Italiaanse epigram weergegeven hebt gezien, was de oorzaak van de fout van de steenhouwer. De fout is allang door verschillende personen opgemerkt, en zal worden gecorrigeerd door het weghalen van twee haaltjes. Ze brengen het opschrift terug naar de wachtpost, boven de ingang waarvan het wordt geplaatst. Toen ze immers onlangs aan alle wachtposten hun opschriften toekenden en onze liefhebbers van oudheden aan deze wachtpost de oude benaming naar een grote steen toevoegden, hebben verschillende personen gemeend dat deze, waarmee dit deel van het dal bij allen bekend is, wordt vervangen door de eerdere en op het gebouw van de wacht moet worden aangebracht.

Maar ik ben al langer van stof dan betamelijk is. Ik hoop dat u eens de uitkijktoren zelf komt bekijken en ook van binnen. Tot dan gegroet, beroemde heer, en begunstig ons ook met uw edele Constantijn [jr.] en de andere Huygens-zonen over vele jaren. Nijmegen, 4 januari 1647 Juliaanse [=Oude] Stijl.

4. Huygens aan Smith, 29 december 1646 (Worp 4, nr. 4507, pp. 368-369), kennelijk door Goris aan Smith gegeven.

5. De in 1646 juist opgerichte Belvedere.

6. Huygens, 'In speculam Noviomagi editissimo murorum angulo superstructam,' 10 december 1646 (Gedichten 4, p. 81).

7. Barlaeus gedicht op het Belvedere.

8. Is Smiths gedicht ergens te vinden?